

ved, og i Tidens Løb har man ogsaa fra Statens Side respekteret det; naar Staten har handlet dermed, som den har gjort, ligger det jo i, at det var en Statskirke, undertiden næsten en Kirkestat, det statslige og kirkelige faldt ind under samme Kasse, og det var slet ikke gaaet op for Datidens Statsmænd, at der var nogen Forskel paa det kirkelige og det verdslige.

Det er den Forskel, som er kommet frem ved Grundloven. Ikke saa snart begynder man at arbejde med det folkekirkelige i den grundlovgivende Rigsforsamling, før man ogsaa kommer ind paa Spørgsmaalet om Ejendomsretten til Kirkens Midler, og vi ved, hvor usikre Grundlovsfædrene var i dette Forhold; baade de konservative og de liberale var lige usikre overfor det, men de fleste, selv Tscherning i givet Tilfælde, udtaler sig til Fordel for, at Kirken har en vis Ejendomsret. Og paa samme Maade har op gennem Tiderne de forskellige Kultusministre udtalt sig. Den første Kirkeminister, der direkte har udtalt her i Tinget, at det er Staten, der har Ejendomsretten, er Hr. Keiser-Nielsen, og nu udtalte den højtærede Kirkeminister sig i samme Retning, men han tog alligevel nogen Afstand, idet han vilde holde Spørgsmaalet aabent fremdeles. Jeg tror ogsaa, det er nødvendigt at holde det aabent fremdeles. Men for Sønderjyllands Vedkommende er dette Spørgsmaal ikke aabent. Der er det en afgjort Sag, at Staten ikke har Ejendomsret.

I Landstingets 13de Samling, pag. 800, fremsatte den daværende Kultusminister Monrad med Hensyn til Kirkegodset i Danmark en Udtalelse, som jeg vil tillade mig at oplæse, for selv om den ikke længere kan gælde i de kongerigske Forhold, gælder den i høj Grad for de sønderjydske. Han sagde med Henblik paa Ejendomsretten til Præstegaardene her i Landet: „Hvad man endogsaa vil dømme om Statens Ret til at fratage Folkekirken de den en Gang tilføjede Indtægter, er det sikkert, at der maatte være særlige Grunde, der skulde retfærdiggjøre et saadant Skridt, og naar en saadan særlig Grund ikke er for Haanden, saa krænker det Retsbevidstheden hos en Mængde Mennesker, og det vilde svække Tilliden til hele den bestaaende Tilstand, naar man saae, at den lovgivende Magt vilde gøre Noget, som man dog havde en Følelse af kun kunde retfærdiggjøres ved særdeles trykkende Omstændigheder, ved Forhold, hvor Statens højeste Interesser gjorde det nødvendigt“. Denne Udtalelse

kan maaske ikke mere anvendes paa de kongerigske Forhold, for her er der opstaaet en stor Løshed og Slaphed med Hensyn til Kirkegodset, men den gælder i allerhøjeste Grad for de sønderjydske Forhold. Statens højeste Interesser gaar fremfor alt, og derfor kan man jo nok i givet Tilfælde tage ogsaa Kirkens Gods, og Kirken bliver ikke aandeligt fattigere af den Grund; det er ikke derfor, jeg fremhæver det, men det er af Hensyn til Retsbevidstheden. Det er ogsaa som født Slesviger, jeg staar her og taler derom, og jeg siger Dem, at hvis De ikke vil gøre Uret, skal De ikke prøve paa at overføre noget af den Lovgivning, vi har herhjemme for Præstegaardene, paa de sønderjydske Forhold.

Kirkeministeren (*J. C. Christensen*):

Med Hensyn til Ejendomsretten til Kirkegodset kan jeg fuldkommen underskrive, hvad Monrad i sin Tid har udtalt. Det er ogsaa min Mening, at vi bør lade Kirkegodset, uagtet Staten har taget det, fremdeles ligge til Brug for Folkekirken, og en Anneksion af det til helt andre Formaal vil sikkert i hele Landet blive følt som et Overgreb. Hvad jeg udtalte om de sønderjydske Forhold, falder ogsaa fuldkommen sammen med den sidste ærede Talers Udtalelser. Jeg tager blot Ordet for at sige, at ved Forelæggelsen gjorde jeg opmærksom paa og har ogsaa senere under Forhandlingen gjort opmærksom paa, at enkelte af disse Lovforslag lider af nogle Ufuldkommenheder, som dels den hurtige Udarbejdelse, dels Trykkerivanskeligheder har været Skyld i. En saadan udpræget Ufuldkommenhed findes i § 44, hvor der i 2den Linie er sat et Punktum, hvorefter der fortsættes med „For“, saaledes at hele Eftersætningen er blevet skilt fra. Hvad angaar § 4, der omhandler, hvorledes der skal forholdes med Kirkens Inventar, tror jeg ikke, der er noget i Vejen med Hensyn til Kalkmalerier. De regnes jo ikke som Inventar i Kirken, men som en Del af selve Kirken, og i saa Henseende maa man henholde sig til det særlige Syn, som anordnes i § 40, og til den Anordning, som skal udstedes af Ministeriet efter § 7. Der vil sikkert blive taget nøje og berettiget Hensyn til Kirker med saadanne historisk mærkelige Ting som Kalkmalerier. Men for øvrigt skal jeg erkende, at der paa flere Punkter kan være smaa Ufuldkommenheder, som maa søges rettet, og som jeg for mit Vedkommende selvfølgelig gerne vil arbejde med paa at faa rettet.